

LEGENDEJAGERSQUEESTEN

Zwartmakers in chaam

Waar is de tijd gebleven dat de buitenwegen en paden het domein van struikrovers waren? Tussen eind 16e en eind 19e eeuw waren er lieden die zó arm waren dat een rooftocht voor hen de enige manier was om in hun onderhoud te voorzien.

In Limburg heetten zij de Bokkenrijders. In de omgeving van Waspik vreesde men de Bende van de Witte Veer.

Maar in Gelderland en ons eigen Brabant waren het de beruchte Zwartmakers. Meedogenloze misdadigers roofden en plunderden, voornamelijk van de beter gestelden. Hun hoofdmannen zoals Sjakoo uit Amsterdam en Jacobus van der Slossen uit Ravenstijn kregen het imago van de Nederlandse Robin Hood.

Her en der duiken er flarden van verhalen op die de wandaden van deze boevenbende belichten. Het waren harteloze rovers die bij hun rooftochten hun gezichten insmeerden met kool, het zwartsel uit de koekenpan of zelfs buskruit opdat zij niet herkend zouden worden.

Evenals bij de Bokkenrijders, kon het zijn dat een herenboer door een van zijn eigen knechten van zijn kostbaarheden beroofd werd.

U begeeft zich op prachtige, maar gevaarlijke paden. Mocht u onverhoopt toch de rovers tegen het lijf lopen, dan kunt u het onheil afweren door het tonen van dit bezweringsteken. Het teken dat tevens symbool staat voor de Schat van de Zwartmakers.

Wij wilen u ook de raad geven gedegen schoeisel te dragen. In natte tijden kan het pad modderig zijn!

Bent u er klaar voor? Bij het verlaten van Huis ten Bosch gaat u rechtsaf en loopt u langs het fietspad naar het bos. (Let op het verkeer!) Vlak voorbij de oprit van het witte huis dat u passeert, kunt u rechts het bospad in. Hier begint ons avontuur!

Begin en eindpunt

1. De Woeststraat
2. Het beeldje van Maria ter Sneeuw
3. Het domein van de Zwartmakers
4. Dassemus
5. Goede Hoop
6. De ellendige historie der Zwartmakers
7. Zwartmakers op Valkenberg

1. WOESTSTRAAT

U passeert het hek van Landgoed Valkenberg. De naam van dit pad zegt al genoeg over de aard van deze tocht. Het is de Woeststraat. U steekt de Valkenbergse Binnenlei over en dan slingert het pad zich om de woning en werkplaats van de oude houtzagerij.

2. HET BEELDJE VAN MARIA TER SNEEUW

Het verhaal gaat dat een marskramer op een winterse dag beeldje van Maria in de sneeuw vond en het onder zijn jas verborg. Verderop vond hij zijn weg versperd door twee soldaten.

Er ontstond een ruzie en deze liep zo hoog op dat één van de soldaten van nog geen meter afstand een schot loste. De arme marskramer stortte ter aarde. Maar, welk een wonder, de Marskramer was ongedeerd!

Het Mariabeeldje had zijn leven gered. Er werd een kapel gebouwd, maar helaas... in 1974 verdween het beeldje spoorloos. Oplettende wandelaars kunnen het beeldje hier vinden in één der kleine holten in de boom. Precies zo hebben de Legendejagers het ontdekt.

3. HET DOMEIN VAN DE ZWARTMAKERS

Aan het eind van het pad gaat u rechtsaf. Even later passeert u het hek dat het einde van Landgoed Valkenberg markeert.

Hier wordt het oppassen geblazen. Het wordt moerassig. Maar dat niet alleen. Dit gebied is het Domein van de Zwartmakers. Achter elke boom kán een bandiet schuilen. Hou het teken bij de hand.

Aan uw rechterkant vindt u een pad. Dit leidt naar het rovershol der Zwartmakers. De plek waar zij vergaderen. Een plek die uitzicht biedt over een mooi stukje natuur.

Maar onmiskenbaar een rovershol waar in lang vervlogen dagen de buit werd verdeeld. Geniet van de rust en de natuur. Maar blijf hier niet te lang, want de Zwartmakers zijn niet bepaald gesteld op pottenkijkers. Loop weer terug naar het pad.

4. DASSEMUS

Kort na de bocht kunt u rechtsaf het pad in en verderop door een klaphek. U volgt hier de Groote Heikantsche Beek.

Na hun overvallen was het zaak om snel het zwart van hun handen en gezichten te wassen en een streek als deze, doorvlochten met beekjes, bood een uitstekende gelegenheid om snel weer als 'schone' man over straat te gaan. Niemand die hen zou verdenken.

Mogelijk is dit één van de sluiproutes geweest die de Zwartmakers gebruikten. Na hun strooptochten slopen zij ongezien achterlangs wat nu Wijngaard Dassemus is, naar de Dassemussestraat. Net als hen gaat u hier linksaf.

De naam Dassemus is deels afgeleid van 'misse' dat zoveel betekent als moeras. 'Das' refereert naar het dier of eventueel naar 'ruig onderhout' oftewel kreupelhout.

Profiteer van de stilte in dit gebied. Met een beetje geluk en rust loopt u de kans een ree te zien. Roderick zag hier eens de zeldzame blauwborst. En met zoveel knotwilgen kan het niet anders of hier huizen ook steenuilen.

blauwborst

steenuil

5. GOEDE HOOP

Volg de weg en hou links aan, de Snijderseweg.

Dit is een buurtschap dat al in 1456 bestond en waarschijnlijk genoemd is naar een familie Snijders die hier ooit woonde. Een markant punt is de romp van molen 'De Goede Hoop' aan uw rechterkant. Kunt u zich voorstellen dat dit een perfecte uitkijkpost zou zijn voor een roversbende? Onder de zakken meel konden zij hun buit goed verbergen.

U steekt een beekje over en laat de Zuurstraat aan uw rechterhand liggen. Even verderop steekt u een tweede stroompje over en gaat even verderop linksaf een wandelpad in (Natuurmonumenten).

6. DE ELLENDIGE HISTORIE DER ZWARTMAKERS

Luistert nu naar de geschiedenis van de Zwartmakers. Het was in 1691 dat een louche figuur Sjakoo in Amsterdam de aanzet gaf tot de bende. Toen de grond hem te heet onder de voeten werd, vluchtte hij naar Gelre. Daar werd Sjakoo uiteindelijk gearresteerd en onder vreselijke martelingen verhoord. Hij gaf niets prijs en betaalde dit met een gruwelijke terechtstelling. We zullen u de details besparen, maar wát er van hem overbleef werd nog lang tentoongesteld als afschrikwekkend voorbeeld.

De Zwartmakers vluchtten van Gelre naar Brabant en formeerden zich in verschillende, vaak ongeorganiseerde benden. De Bredase Jacobus van der Slossen maakte het tot leider van een bende in Ravenstijn. Maar in deze streken ging het er ongeorganiseerd aan toe.

Zij deden niet onder voor de Bokkenrijders die in Limburg huishielden. Zwartmakers hadden meestal geen vaste verblijfplaats. Zelfs op klaarlichte dag sloegen zij toe met afpersing, brandstichting of moorden. Aan het einde van de 17e eeuw begon men met grotere overvallen. Dan spraken zij af bij de hoeve of landhuis, maakten hun gezichten zwart en zetten vrouwen en kinderen als wachtposten uit. De Zwartmakers deinsden nergens voor terug. Een duivelse bende was het en er heerste een duidelijke hiërarchie en discipline. Net als bij de Bokkenrijders werd de leider met Kapitein aangesproken.

BRANDBRIEVEN

Vanvocht om
precies 12 uur
dient er in het
bosje naast het huis
goud of kostbaarheden
te leggen.
Anders zal de rode
haan op uw dak
kraaien!

De zwartmakers.

Voorafgaand aan een grotere overval stuurden de Zwartmakers wel eens een brandbrief. Als men niet op een bepaalde tijd een bepaalde hoeveelheid kostbaarheden op een afgesproken plek zou leggen, zou de rode haan op het dak kraaien. U begrijpt het; de rode haan verwijst naar de vlammen die het huis van de slachtoffers in de as legden als niet op tijd aan de eisen voldaan werd.

7. ZWARTMAKERS OP VALKENBERG

Door het moerassige land lopen we weer in de richting van Landgoed Valkenberg.

Daar woonde destijds Generaal van der Borch met zijn gezin. Toen hij eens van huis was ontving de vrouw des huizes de gevreesde brandbrief. Zij stuurde enkele bedienden naar Ulvenhout en Snijderscaem. Massaal kwam men naar het landhuis en richtte barricades op. Familie van der Borch stond namelijk tot in de wijde omgeving goed bekend. Toen, diep in de nacht de onguere bendeleden met hun zwarte gezichten vanuit de bossen naderden, zagen zij dat zij geen kans maakten en bliezen zij de aftocht.

DE DOMME KNECHT

De Zwartmakers waren woedend vanwege hun mislukte overval en zonnen op wraak. Daartoe stuurden zij een nieuwe brandbrief. Eén van de benedeleden was toevallig een knecht op het landhuis. Schijnbaar nonchalant bracht hij de brief bij de Generaal met de mededeling: "Er is een brief voor u, Generaal". Maar toen de knecht zich omdraaide om weg te lopen, greep de Generaal hem bij zijn kladden. Hij ontstak in grote woede en begon de knecht met zijn stok te slaan. De knecht had zich niet goed gewassen en zijn nek zat nog onder het roet. De Generaal schopte hem zonder pardon op straat. De knecht had nog geluk, want de Generaal had hem ook aan de schout kunnen uitleveren, die de Zwartmakers zonder pardon ophing aan de galg.

Het pad slingert door het open veld en komt uiteindelijk weer bij de bosrand. U gaat linksaf. Op de T-splitsing gaat u rechtsaf. U zult de omgeving wel weer herkennen.

De markante, oude knotwilgen tussen de hoge populieren en verderop de Oude Houtzagerij. We zijn weer op bekend en min of meer veilig terrein. Volg het pad tot op de weg en ga daar linksaf.

HET EINDE VAN DE BENDE

Binnen de bende heerste een ijzeren discipline. Maar toch ging het wel eens fout. Hun plannen lekten uit, ze stuitten op een onverwachte tegenstand of ze werden op heterdaad betrapt.

Het Zwartmakersbestaan bracht vele risico's met zich mee.

De Zwartmakers die in handen van de schout en zijn rakkers vielen, hielden hun lippen stijf op elkaar. Dat was hun erecode. Nooit zouden zij hun bende verlinken.

Maar wanneer de schout de beul inschakelde en de gevangenen rovers op de pijnbank aan de tand voelde zwichtten sommigen en verklapten de plannen, schuilplaatsen en identiteit van degenen die zij kenden. Let wel, veel Zwartmakers maakten zichzelf zó onherkenbaar dat velen elkaars ware identiteit niet kenden.

Een Zwartmaker die uit de school klapte en op vrije voeten kwam, werd meestal door de bende uitgeschakeld.

Toch wist de schout van Breda de bende uiteindelijk op te rollen. De laatste drie Zwartmakers werden ten oosten van Breda opgehangen. Rijdt u over de A27 naar het noorden dan passeert u parkeerterrein 't Galgenveld. Dit is de plek waar de bende werkelijk ten onder ging.

Het is tijd om naar huis terug te keren. Als u het pad uit loopt gaat u eerst links en dan rechts, het pad op naar de houtzagerij. En dan, terug naar het restaurant waar wellicht een koel legendejagersbiertje op u wacht!

HUSKE TEN HALVE

Legendejagersbier

Na een fikse wandeling is het goed toeven bij Huis ten Bosch. Temeer omdat dit de enige locatie is waar u kunt genieten van het enige echte Legendejagersbier.

LEGENDEJAGERS

Hoeveel verhalen kent u uit uw eigen omgeving?

De Legendejagers stellen zich ten doel om de oude sagen, legenden, volksverhalen en geschiedenis op een lichtvoetige manier onder de aandacht te brengen in legendetochten, verhalenvertellingen en avontuurlijke activiteiten voor jong en oud!

LEGENDETOCHTEN / SPELLEN / VERHALEN VERTELLERIJEN

www.legendejagers.nl

legendejagers@gmail.com

06-28352142

© 2019 Legendejagers

